

درباره تومارهای بحرالْمیت^۱

ترجمه: ابراهیم شفیعی* محمد کیشانی فراهانی**

[تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۱/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۴/۰۴]

چکیده

تومارهای بحرالْمیت عنوانی کلی برای مجموعه‌ای از آثار یافت‌شده در قمران، وادی المربعات، نحل حور، مصادا، وادی دالیه و بخش‌های دیگری از بیابان یهودیه و بحرالْمیت در فلسطین اشغالی و اردن به زبان‌های عبری، آرامی، یونانی، لاتین و ... است. این اسناد دربردارنده نوشته‌های دینی غیرکتاب‌مقدسی و کتاب‌مقدسی، دعاها و اوراد، نامه‌ها، تمرین‌های کاتبان و ... است که اغلب متعلق به یهودیان و مسیحیان نخستینی است که در این بخش‌ها زندگی می‌کرده‌اند و به دلیل کهن و دست‌نخورده بودن در کانون توجه دانشمندان قرار گرفته‌اند.

کلیدواژه‌ها: تومارهای بحرالْمیت، یهودیت، مسیحیت نخستین، کتاب مقدس، قمران.

۱. مشخصات اصل این اثر چنین است:

https://www.deadseascrolls.org/learn-about-the-scrolls/introduction?locale=en_US.

* دانش آموزخته کارشناس ارشد فرهنگ و زبان‌های باستانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
allahseeker@gmail.com

** دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران
m.kishani@ut.ac.ir

مقدمه

شناخته‌شده‌ترین نوشته‌ها در میان تومارهای بحرالمیت، نوشته‌های دینی کهنی است که در یازده غار در نزدیکی منطقه قمران یافت شده‌اند؛ هرچند جست‌وجوی بخش‌های دیگر نیز در بردارنده اسناد و نامه‌ها، به‌ویژه پاپيروس‌هایی است که به دست پناه‌جویان از جنگ در غارها پنهان شده بود. بیشتر این مجموعه از هزاران قطعه پوستی و پاپيروسی تشکیل شده است، با این حال بخشی از این نوشته‌ها کم‌وبیش دست‌نخورده باقی مانده است.

تومارهای یافت‌شده در غارهای قمران

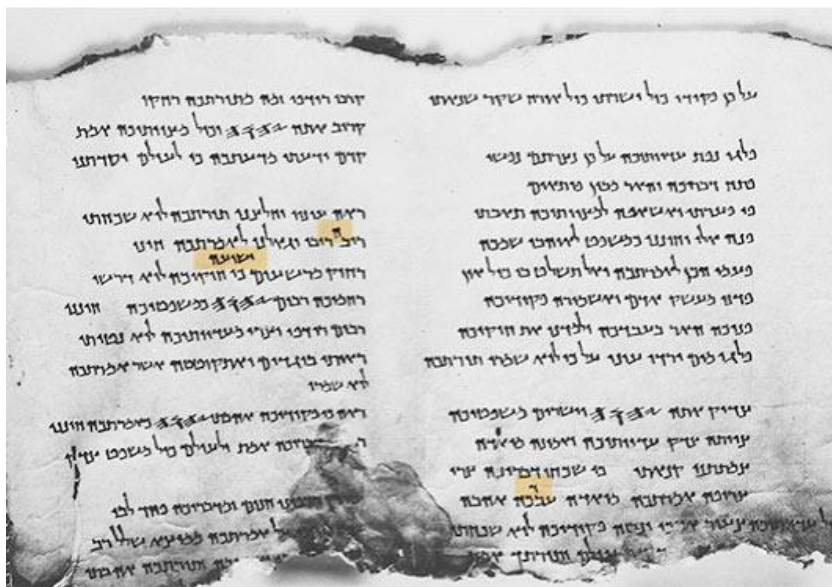
تومارهای یافت‌شده در غارهای قمران در بردارنده ادب دینی تأمل‌برانگیزی است و مجموعه آنها از دو گونه تشکیل شده است: الف. دست‌نوشته‌های «میقرایی» (מקראיים) یا کتاب‌هایی که امروزه در کتاب مقدس عبری یافت می‌شود؛ و ب. دست‌نوشته‌های «غیرمیقرایی» (שאינם מקראיים) یا دیگر نوشته‌های دینی که در طول دوره معبد دوم منتشر شده و بیشتر به شکلی با متون امروزی در کتاب مقدس عبری ارتباط دارد. از این دسته دوم، برخی در اصل «فرقه‌ای» (כיתתיים) محسوب می‌شود؛ چراکه برای توصیف عقاید مذهبی و مناسک جمع مذهبی خاصی پدید آمده است.



ورودی غار یازدهم قمران - عکس: الکساندر شیک

این تومارها مربوط به سده سوم پ.م. (اواسط دوره دوم معبد) تا سده نخست میلادی (پیش از ویرانی معبد دوم در سال ۷۰ م.) است. اگرچه بیشترشان به زبان عبری نوشته شده‌اند اما برخی از آنها به زبان آرامی و زبان یونانی کتابت شده‌اند. بیشتر تومارها بر روی پوست نگاشته شده، با این حال چند پایپروس و یک متن حکاکی شده بر روی مس نیز در دست است.

الف. تومارهای میقرایی: در حدود ۲۳۰ دست‌نوشته با عنوان «تومارهای میقرایی» که رونوشت بخشی‌هایی از کتاب مقدس عبری هستند، ثبت شده‌اند. این نوشته‌ها پیش از این، در دوره معبد دوم جایگاه ویژه‌ای داشته و سخنان الاهی شمرده می‌شده‌اند. بنا بر شواهد، جوامع هم‌دوره تومارها مفهوم یگانه‌ای از مجموعه‌ای معتبر از آثار میقرایی نداشته‌اند و نظریه **قانون میقرایی منسجم** بعدها در تاریخ این نوشته‌های مقدس پدید آمده است.



۱۱ ق ۵ سفر مزامیر

در میان دست‌نوشته‌ها، رونوشت‌های کامل یا جزئی از هر کدام از کتاب‌های کتاب

مقدس عبری (به جز کتاب استر) یافت می‌شود و نزدیک به ۱۲ رونوشت از برخی از این کتاب‌های مقدس به خط عبری باستانی (خط دوران معبد نخست و نه خط معیار آن زمان [یعنی دوره معبد دوم که تومارها در آن پدید آمده‌اند]) نوشته شده است.

بسیاری از دست‌نوشته‌های میقرایی کاملاً همانند متون ماسورتی (متن پذیرفته‌شده کتاب مقدس عبری از نیمه دوم هزاره نخست میلادی تا امروز) هستند. این همانندی از آن رو در خور توجه است که تومارهای قمران نزدیک هزار سال از دست‌نوشته‌های کتاب مقدسی پیش‌تر شناخته‌شده، کهن‌ترند.

شگفت‌انگیز است که برخی از ویژگی‌های دست‌نوشته‌های میقرایی [قمرانی] با گویش و زبان میقرایی ماسورتی معیار تفاوت دارند. افزایش یا کاهش در برخی متون بدین مفهوم است که کاتبان در دگرگون کردن متونی که رونوشت می‌کرده‌اند، آزاد بوده‌اند.

ب. تومارهای غیرمیقرایی: تومارهای یافت‌شده در غارهای قمران شمار بسیاری از نوشته‌های دینی یهودی از دوران معبد دوم را در بر می‌گیرند که شامل متون شبه میقرایی، متون تفسیری، سرودها و نیایش‌ها، متون حکمت‌آمیز، متون آخرالزمانی، متون گاه‌شماری و ... هستند. برخی از آثار یافت‌شده در بحرالمیت پیش‌تر هم شناخته‌شده بودند؛ این موضوع را می‌توان از ترجمه‌هایی که از روزگار معبد دوم به جا مانده است، فهمید. برای این متون عنوان «پسوداپیگرافا» (پس از دست‌نوشته‌ای) به کار گرفته شده است؛ از جمله این متون کتاب یوییل‌ها است که پیش از یافت‌شدن به عبری در غارهای قمران، در رونوشت‌های اثیوپیایی و یونانی شناخته‌شده بود. در حالی که بسیاری از آثار غیرمیقرایی دیگر پیش‌تر ناشناخته بوده‌اند.

عنصر مشترک بنیادین در میان گزیده متون یافت‌شده در غارهای قمران، اهمیت بنیادین دین است.

دانشمندان معتقدند برخی از این نوشته‌ها را بخش بزرگی از جمعیت یهودی پذیرفته بودند؛ با این حال، دیگر آثار، باورهای فرقه‌های خاصی را بازتاب می‌دهند و

فقدان اشتراک درباره بسیاری از جنبه‌های این متون را نشان می‌دهند؛ مانند اینکه این دست‌نوشته‌ها کدام جوامع دینی را نشان می‌دهند؟ و آن جوامع چگونه می‌توانسته‌اند با یکدیگر تعامل داشته باشند؟



بسیاری از تومارهای «فرقه‌ای» یافته‌شده در غارهای قمران بر پاکی معنوی و مراسم تطهیر از طریق غوطه‌وری در حمامی آیینی یا «میقوه» همانند آنچه در اینجا نشان داده شد است، تأکید می‌کنند.

عکس: صیلا ساگیف

دست‌نوشته‌های فرقه‌ای: یک‌چهارم از این دست‌نوشته‌های غیرمیقرای، «فرقه‌ای» نامیده شده‌اند، چراکه به نظر می‌رسد درون‌مایه آنها بازتاب‌دهنده زندگی و فلسفه جامعه‌ای خاص باشد. این متون بنیادین دربردارنده تفسیرهای آخرت‌شناسانه کتاب مقدسی، آثار عبادی و آخرالزمانی و قوانین حاکم بر زندگی اجتماعی هستند. در روزهای نخست پژوهش، دانشمندان همه تومارهای قمران را به فرقه اسنی‌ها (یکی از سه فرقه اصلی یهودی وصف‌شده در منابع کهن) نسبت دادند؛ در سال‌های اخیر، اگرچه این اجماع به نقد کشیده و اصلاح شده است، با این همه بسیاری از دانشمندان هنوز پیوندی میان اسنیان و تومارهای بحرالمیت در نظر دارند.

تومارهای مناطق دیگر

تومارهای بحرالمیت یافت شده بیرون از غارهای قمران مربوط به دوره‌ای از اوایل دوران معبد نخست (سده هشتم پیش از میلاد) تا اواخر سده یازدهم میلادی هستند؛ برای نمونه پاپیروس آرامی سامری از سده چهارم پ.م. از «وادی دالیه» (ואדי דליה) و دست‌نوشته‌های عربی از «خریبه میرد» (ח'ירבת מירד) (هورکانیه، سده هفتم تا هشتم م.) به جا مانده‌اند. بیشتر دست‌نوشته‌های متون یهودی در دوران رومی نوشته شده‌اند و از این میان، یافته‌های «مصادا» (מצאדה) و اسناد عبری، آرامی، نبطی و یونانی از شورش «برکوخبا» برای دانشمندان ارزش ویژه‌ای دارد.



چهار درهمی نقره‌ای از غار تئومیم، ۱۳۴ تا ۱۳۵ م. روی سکه: نمای معبد اورشلیم با نوشته «شیمعون» (שמעון)، پشت سکه: بسته‌های لولاو و اتروگ با نوشته «برای آزادی اورشلیم» (לחרות ירושלם) عکس: کلارا عمیت

غارهای پناهگاه بارکوخبا: «غارهای پناهگاه بارکوخبا» بسیاری از اسناد مالی، نظامی، حقوقی، دیوانی و احوال‌شخصیه را به همراه برخی متون مذهبی شامل تومارهای میقرایی حفظ کرده است. این اسناد که پناهجویان فراری از دست رومیان با خود به غارها آورده‌اند، دربردارنده سرنخ‌هایی از سختی‌های اقتصادی و شخصی است که پناهندگان با آن مواجه بوده‌اند. متون غارها شامل نامه‌هایی خطاب به رهبر شورش، یعنی برکوخبا، یا گفته‌های او است. به سبب اینکه بسیاری از اسناد تاریخ‌گذاری

شده‌اند، برای باستان‌شناسان دوره‌های رومی و تلمودی اهمیت بسیار دارد. تومارهای میقرایی یافت‌شده از غارهای پناه‌جویان از منظر متن‌شناسی بسیار مهم‌اند. زیرا آنها برابر متن ماسورتی (کتاب مقدس عبری) قرار دارند که نشان می‌دهد متن کتاب مقدس در سده دوم میلادی تثبیت شده است. متون مذهبی یافت‌شده در اینجا دربردارنده تغیلین، یک مزوزا، یک قطعه متن ادبی با اشاره به دعا برای صهیون و یک تومار ارزشمند از پیامبران دوازده‌گانه کوچک‌تر به زبان یونانی است.



از آشفتگی شورش برکوخبا (۱۳۲-۱۳۵ م.)؛ سرپیکان‌هایی از نَحْلِ حور؛ دوره رومی
عکس: میکی کورن

پس‌زمینه تاریخی

بیشتر تومارهای بیابان یهودا در میانه سده دوم پیش از میلاد تا سده دوم پس از میلاد نوشته شده‌اند. در این روزگار، گروه‌های یهودی مختلفی برای به دست آوردن رهبری سیاسی و مذهبی و حفظ آن درگیر کشمکش بوده‌اند. تومارهای بحرالْمیت به عنوان منابع اولیه، رویدادهای تاریخی و راه‌هایی را روشن ساخت که یهودیان در دوره معبد دوم درباره جهان پیرامونشان گزارش داده‌اند.



سردر کنیسه آراسته شده با منورایی هفت شاخه از اشتیموع، دوره بیزانسی عکس: یورام لمان

«کتابخانه باستانی» تومارهای بحرالमित را به عنوان منابع دست اول و چشم اندازی به دوره ای محوری از زمان، هم برای یهودیت ربّانی و هم برای مسیحیت اولیه، عرضه می کند. این متون در خور توجه، دانش ما را درباره ریشه های هر دو مذهب افزایش می دهد و شیوه بررسی ما درباره باورها و مناسک دینی یهودیت باستانی را دگرگون می کند.

این متون، تصویری از پیچیدگی و تنوع در زندگی مذهبی و فلسفه یهودی در دوران معبد دوم را بازتاب می دهند. آنها فهم ما از جهانی را که یهودیت ربّانی و مسیحیت اولیه در آن پدید آمدند زیر و رو کردند؛ این در حالی بود که متون ربّانی و

درباره تومارهای بحرالْمیت / ۶۷

مسیحی در میان دست‌نوشته‌های باستانی یافت نشده بود و بسیاری از اندیشه‌ها و مناسک یافت‌شده در تومارها در نوشته‌های بعدی یهودی و مسیحی دوباره پدیدار شد.



چراغ روغنی آراسته‌شده با یک صلیب از بیت شعان، دوره بیزانسی



یوسفوس فلاویوس (یوسف بن متتياهو)؛ تاریخ‌نگار یهودی قرن نخست م.

دومین معبد یهودیه پیش از یافتن تومارهای بحرالمیت جامعه‌ای یکپارچه پنداشته می‌شد. به دلیل تأثیر تصورات از پیش پنداشته‌شده، دانشمندان به اشتباه می‌اندیشیدند که این ایده از یکپارچگی منابع مربوط اولیه مانند یوسفوس فلاویوس و دیگر نویسندگان یونانی و رومی، اناجیل عهد جدید و متون ربانی پشتیبانی می‌کند. در واقع، این منابع تصویری از تنوعی پیشنهاد می‌کند که امروزه متون بحرالمیت شناسانده و پشتیبانی کرده‌اند. به طور خاص، این آثار به شماری از فرقه‌های مختلف یهودی مانند فریسیان، صدوقیان و اسنی‌ها اشاره دارد.

تومارها اندیشه ما راجع به تفاوت‌های بنیادین میان این فرقه‌ها را روشن می‌کند و به درستی نشان می‌دهد که این جهان‌بینی‌ها و مناسک مختلف چقدر متضاد بودند. به نظر می‌رسد همه گروه‌های یهودی باستانی درباره مرکزیت و اهمیت میقرا هم‌داستان‌اند، اگرچه دریافت آنها از متون مقدس ممکن است با هم تفاوت داشته باشد. از سوی دیگر، متون غیرمیقرای، اختلاف عمیقی را در شیوه‌های گروه‌های مختلف در تفسیر متون مقدس و پیروی از آن نشان می‌دهند. آنها دانش ما از تفسیرهای باستانی میقرا و تأثیر حوادث تاریخی بر زندگی و اندیشه دینی را بیشتر می‌کنند. این متون اختلافات فلسفی درباره مسائلی همچون معبد و کاهنان، تقویم دینی و زندگی پس از مرگ را روشن می‌کنند. بیشتر اختلافات عملی بر روی قانون روزمره و رعایت آن متمرکز شده بود.



طاق تیتوس (بیت هتفوصوت (בית התפוצות)); بنای تاریخی رومی نشان‌دهنده چیرگی بر اورشلیم؛ قرون نخست م.

این مباحث عمیق اجتماعی در اوج جاه‌طلبی‌های استعماری پادشاهی‌های رومی و یونانی در برابر کاهش حمله و مداخله خارجی، از چیرگی اسکندر کبیر تا شورش برکوخبا در برابر روم، شکل گرفت. بسیاری از تومارها در طول صد سال استقلال یهودیه در حکومت کاهنان اعظم یهودی و شاهان حشمونایی نوشته شده‌اند. ناآرامی‌های سیاسی داخلی و خارجی، اندیشه نزدیکی نابودی جهان را ایجاد کرد. این بافت تاریخی است که نوشتن تومارها را شکل داد و همچنین به ظهور مسیحیت و یهودیت ربّانی انجامید.


گاه‌شمار تاریخی

دوره معبد نخستین			
<p>نسخه‌هایی از متون کتاب مقدسی که احتمالاً در این دوران شکل گرفته در میان مهم‌ترین یافته‌های مجموعه تومارهای بحرالمیت است.</p>	<p>دوره معبد نخست با پادشاهی تقسیم‌شده یهودا و اسرائیل شمالی ۵۸۶ پیش از میلاد تخریب معبد نخست و تبعید یهودیان به بابل</p>		<p>۹۶۰ تا ۵۸۶ پیش از میلاد</p>
	<p>MUR 17 نخستین نسخه شناسایی شده در میان تومارهای بحرالمیت؛ عکس: شای هلوی</p>		
دوره معبد دوم			
<p>اسناد حقوقی سامری در وادی دالیه دربردارنده تاریخ‌های ویژه در سده چهارم پیش از میلاد یافت شد.</p>	<p>۵۳۹ پیش از میلاد فرمانروای پارسی کوروش بزرگ، بر پادشاهی بابل چیره می‌شود و به یهودیان برای بازگشتن به اورشلیم و بازسازی معبد خود اجازه می‌دهد.</p>		<p>دوره پارسی ۵۳۹ تا ۳۳۲ پیش از میلاد</p>


	<p>«عفو کوروش»؛ از نسخه خطی تذهیبی «آثار باسـتانی» یوسفوس؛ به دست فوکوئت (۱۴۷۰-۱۴۷۵)؛ کتاب‌خانه ملی فرانسه</p>	
	<p>قباله فروش برده از وادی دالیه پیش از بازکردن</p>	
	<p>قباله فروش برده از وادی دالیه پس از بازکردن</p>	

<p>بسیاری از تومارها و قطعات یافت شده در غارهای قمران به دوره هلنیستی برمی گردد.</p>	<p>۳۳۲ پیش از میلاد فرمانروایی هلنیستی اسکندر کبیر بر یهودیه چیره می شود. ۳۲۳ تا ۱۴۱ پیش از میلاد فرمانروایی بطلمیوسی و سلوکی</p>		<p>دوره هلنیستی تا ۳۳۲ پیش از میلاد ۶۳</p>
<p>اکثر تومارهای غیرکتاب مقدسی در این مجموعه است؛ هم تومارهای فرقه ای و هم دیگر آثار ادبی گوناگون، در این روزگار تصنیف شده اند.</p>	<p>دوره حشمونائیان ۱۶۸ تا ۱۶۴ پیش از میلاد شورش مکابیان ۱۶۵ پیش از میلاد از سرگیری قربانی برای معبد آغاز استقلال یهودی ۱۵۲ تا ۱۴۳ پیش از میلاد یوناتان حشمونایی، فرمانروا و کاهن اعظم ۶۷ تا ۶۳ پیش از میلاد جنگ داخلی میان هورکانوس دوم و آریستوبولوس دوم</p>		

	<p>Q448۴؛ متن دعایی با ذکر «شاه یوناتان»؛ به احتمال بسیار فرمانروایی حشمونایی؛ عکس: شای هلوی</p>		
	<p>۶۳ پیش از میلاد پومیی فرمانده رومی اورشلیم را اسیر می‌کند.</p>		<p>دوره رومی ۶۳ پیش از میلاد تا ۷۳ م.</p>
<p>بسیاری از تومارهای یافت‌شده در قمران در دوره هیرودی، رونوشت برداشته شده و شمار اندکی نیز تصنیف شده‌اند.</p>	<p>دوره هیرودی ۳۷ تا ۴ پیش از میلاد فرمانروایی هیروود، والی رومی، بر سرزمین اسرائیل ۴ پیش از میلاد رومیان مستقیماً از یهودیه فرمان می‌گیرند. ۴ پیش از میلاد تا ۴۰ م. زندگی عیسی ناصری</p>		

<p>یافتن تومارهای کتاب مقدسی و غیر کتاب مقدسی همچنین برخی پاپيروس های یونانی و لاتین در ماسادا</p>	<p>۶۶ م. شورش یهودی در برابر رومیان</p> <p>۷۰ م. ویرانی اورشلیم و معبد دوم</p> <p>۷۳ م. جایگاه پایانی یهودیه ای ها در ماسادا</p>		
		<p>محاصره و نابودی اورشلیم؛ داوید روبرتس؛ ۱۸۵۰</p>	
		<p>11Q5؛ تومار مزامیر دوره هیرودی</p>	

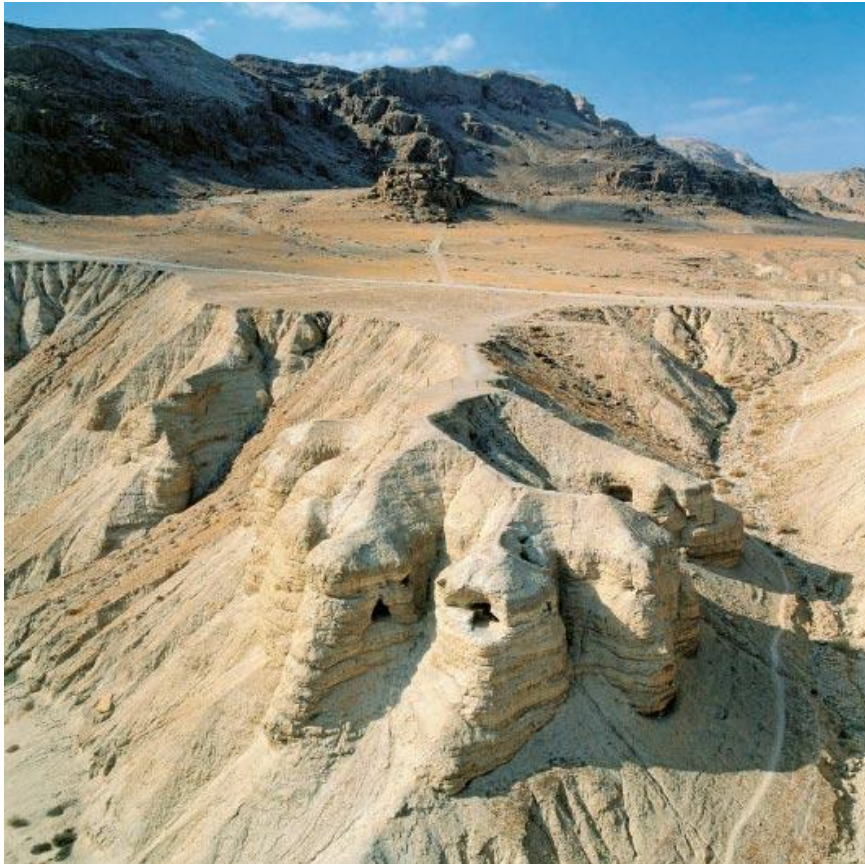
			<p>دوره پسامعبد دوم</p>
<p>بسیاری از دست‌نوشته‌های یافت‌شده در وادی المربعات و همچنین متون نحل حور و سِعلیم به دوره رومی برمی‌گردد. پناهندگانی که در طول نخستین شورش یهودی و شورش برکوخبا به غارهای بیابان گریختند، ابزارهای شخصی ارزشمند خود را در غارها نگاه داشتند.</p>	<p>۱۳۲ تا ۱۳۵ م. قیام برکوخبا در برابر روم</p>		<p>دوره رومی ۷۳ م. تا ۳۲۴ م.</p>
		<p>پایروس حقوقی از غار جان‌پناه برکوخبا دوره رومی؛ عکس: شای هلوی</p>	
	<p>یهودیه زیر فرمانروایی شاهنشاهی مسیحی روم شرقی</p>		<p>دوره بیزانسی تا ۳۲۴ ۶۳۸ م.</p>

	<p>اورشلیم در نقشه مادابا از کلیسای قدیس گئورگ در مادابا، اردن، سده ششم م.</p>	
<p>یافتن مجموعه بزرگی از دست‌نوشته‌های عربی در این دوره در خربه میرد</p>	<p>یهودیه به شاهنشاهی اسلامی زیر جانشینی خلیفه‌ها ضمیمه شد</p>	<p>دوره نخستین اسلامی سده‌های ۷ تا ۱۱ م</p>
	<p>MUR 173؛ حرز عربی از وادی المربعات؛ عکس: شای هلوی</p>	

	<p>«مسلمانان و صلیبیان» ۱۳۲۵ تا ۱۳۳۰ م؛ دست‌نوشته تذهیب‌شده از لوس کرونیکوس فرانسسه، کتاب‌خانه بریتانیا، MS. Royal 16G VI, F. 442</p>	<p>دوره صلیبیان سده ۱۲ تا ۱۳ م.</p>
<p>یافتن رونوشتی از دعای مسیحی یونانی مربوط به دوره صلیبیان در وادی المریعات</p>	<p>برای دو سده، صلیبیان مسیحی از اروپا، نیروی برتر در «سرزمین مقدس» بودند.</p>	

کشف و انتشار

کشف: در شرق شهر اورشلیم، چشم‌انداز کوهستانی ۱۲۰۰ متر، به صورت چشمگیری تا پایین‌ترین نقطه روی زمین، یعنی بحرالमित، پایین می‌آید. برخی از نمایشی‌ترین داستان‌های میقرایی در غارهای سنگی این منطقه در میان تپه‌های یهودیه و بحرالमित قرار گرفته‌اند. اینجا در گرمای بسیار بیابان خشک یهودیه می‌توانیم حس داوود درباره شاه شائول برای جست‌وجوی پناهگاهی در غارهای کوهستانی بیابان پذیرفتن وسوسه‌های شیطان، از جانب عیسی را تجسم کنیم. برای هزاران سال بیابان یهودیه رازهایی را در شن‌هایش دفن کرد؛ فقط برای کشف‌شدن به دست چوپان بادیه‌نشین جوانی در سال ۱۹۴۷ میلادی. کشف این گنجینه‌های باستانی به زیر و رو کردن درک ما از تاریخ و دین و ماجراجویی جدیدی به سوی گذشته منجر شد.



عکس: آلباتروس دویی تال

نمایش هوایی از غارهای قمران

بر پایه گزارش‌ها، چوپانی از قبیله تعمیره، گله گوسفند و بزهای خود را برای جست‌وجوی گذرگاه رها کرد. در میان صخره‌های آهکی خراب که لبه شمال غربی بحرالमित را آراسته بود، نزدیک منطقه قمران، غاری در شکاف دامنه صخره‌ای شیب‌داری یافت. مشتاقانه سنگی به درون آن غار تاریک انداخت و با صدای شکستن چند کوزه مبهوت شد. این صدا در سراسر جهان پیچید؛ چراکه او با یکی از بزرگ‌ترین یافته‌های این سده مواجه شده بود: تومارهای بحرالमित. پس از ورود به غار، بادیه‌نشین جوان مجموعه‌ای مرموز از کوزه‌های رسی بزرگ یافت. بیشتر آنها خالی بود

و پس از بررسی چندتای باقی مانده دریافت که کوزه‌ها با درب‌هایی روی آنها، هنوز دست‌نخورده‌اند. اگرچه بررسی دقیق‌تر چیزی جز تومارهای قدیمی را که برخی پیچیده شده و از کهنگی سیاه شده بودند آشکار نکرد.



بادیه‌نشینان بزچران؛ جمعه و محمد الدیب که ادعا کردند نخستین تومارهای بحرالْمیت را کشف کرده‌اند عکس: جان س. ترور



برخی از کتیبه‌ها در کوزه‌هایی این‌چنینی پنهان شده بودند که در کاوش‌های غارها و مناطق قمران یافت شده‌اند. عکس: ماریانا سالزبرگر



خلیل اسکندر شاهین (کندو)؛ فروشنده بیت‌الحمی عتیقه‌جات عکس: الکساندر شیک

او و چند همراه، تومارها را برای ارزیابی به سوی کندو، فروشنده بیت‌الحمی عتیقه‌جات بردند. کندو با شیفتگی به یافته‌ها، بادیه‌نشینان را برای جست‌وجوی گنجینه‌های بیشتر به غارها بازفرستاد. برای دلخوشی او، آنها با مجموع هفت تومار بازگشتند. با ناآگاهی از ارزش واقعی آنها، بادیه‌نشینان چهار عدد از هفت تومار را به کندو و سه تای دیگر را به فروشنده عتیقه‌جات دیگری به نام «فادی الصلاحی» فروختند. کندو سپس چهار تومار را به سرآسقف سموئیل، رئیس صومعه ارتدوکس سوری قدیس مرقس در اورشلیم، فروخت.

وقتی پروفیسور دانشگاه عبری، الیعازار لیپا سوکنیک، خبر کشف‌شدن تومارها را از طریق فروشنده ارمنی عتیقه‌جات به دست آورد، برای بررسی اهمیت یافته‌ها شروع به کار کرد. با شجاعت عربی یهودی برای دیدار با فروشنده ارمنی در منطقه نظامی مجزای انگلستان در مرز بیت‌المقدس به راه افتاد. در این دیدار پنهانی، یک قطعه چرم را برای آزمایش پروفیسور آورد. سوکنیک از پشت دیوار به‌دقت نگاه کرد و زود نوشته‌های باستانی را بازشناخت.

سوکنیک با اشتیاق برای دیدن چیزهای بیشتر به همراه فروشنده و به قصد دیدن صلاحی که سه تومار را با خود داشت به بیت‌الحم سفر کرد. او با گشودن تومارها از

دیدن دست‌نوشته‌های عبری هزار سال کهن‌تر از هر متن کتاب مقدسی موجود شگفت‌زده شد. در دفتر خاطرات خود سوکنیک می‌گوید:

دست‌هایم هنگامی که شروع به بازکردن یکی از آنها کردم لرزید. من چند جمله را خواندم. به عبری کتاب مقدسی زیبایی نوشته شده بود. زبان آن همانند زبان مزامیر بود اما متن برایم ناشناخته بود. بارها نگاه کردم و ناگهان حس کردم که سرنوشت، این بخت را به من داده است که به توماری عبری که برای بیشتر از ۲۰۰۰ سال خوانده نشده است خیره شوم.

چهارمین تومار صومعه قدیس مرقس که در آن زمان باز نشد، بعداً دریافتند که بخش‌های دوباره نوشته‌شده اثری آرامی از کتاب پیدایش بود و آپوکریفای پیدایش نامیده شد.

هفت تومار نخستین ۱۹۴۸: سه اثر نخستین زیر نظر صومعه قدیس مرقس (یک دست‌نوشته کامل از کتاب یشعیا، یک اثر فرقه‌ای به نام قانون جامعه و تفسیری بر کتاب حقوق) و به دست جان سی. ترور، مدیر آینده مدارس آمریکایی تحقیقات شرقی اورشلیم عکس‌برداری شد.

سوکنیک بخش‌هایی از سه تومار را به دست آورد و منتشر کرد: تومار جنگ، تومار شکرگزاری (هودایوت) و نسخه‌ای دوم از یشعیا.



عکس: الکساندر شیک

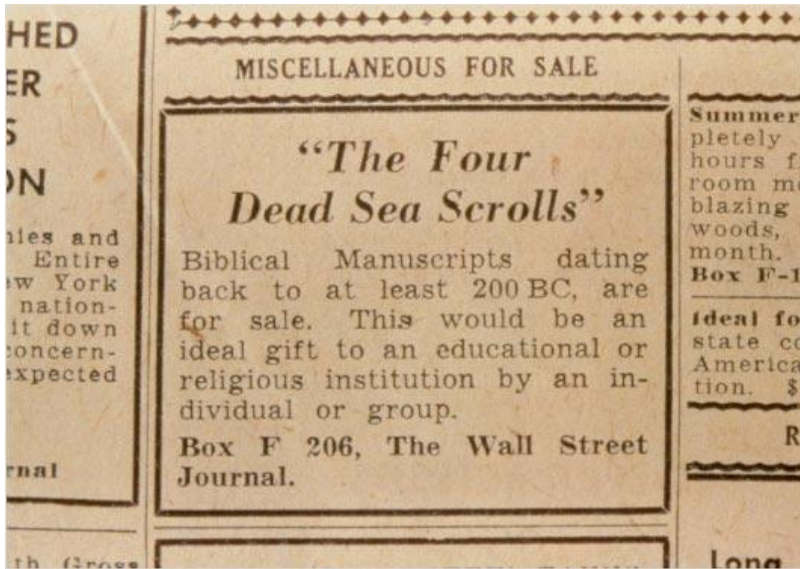
ترور و سرآسقف با تومارهای صومعه قدیس مرقس

۱۹۴۹: آشفته‌گی منطقه سراسقف سوری ساموئل را به قاچاق چهار تومار به خارج از کشور و جابه‌جایی آنها به کلیسای سوری در نیوجرسی واداشت.

۱۹۵۴: ساموئل همان چهار تومار را در تبلیغات روزنامه والاستریت برای فروش گذاشت. بیگائل یادین، پسر پروفیسور سوکنیک، چهار تومار را به نمایندگی از دولت اسرائیل، از طریق واسطه‌ای آمریکایی خرید.

۱۹۵۵: بیگائل چهار تومار را با سه تای پیشین، در دانشگاه عبری قرار داد.

۱۹۶۵: «سرای کتاب» (היכל הספר) به عنوان خانه این هفت تومار ساخته شد.



آگهی روزنامه والاستریت؛ ۱ ژوئن ۱۹۵۴

پس از کشف اولیه: با پخش شدن این خبر که این هفت تومار دربردارنده متون میقرایی و دیگر نوشته‌های مذهبی باستانی است، راه برای یک دسته از یافته‌های همانند در ده غار دیگر در طول نُه سال پس از آن باز شد. این گنجینه بزرگ دست‌نوشته به عنوان «تومارهای بحرالمت» دربردارنده شمار کمی از تومارهای تقریباً کامل و ده‌ها هزار قطعه تومار، نشان‌دهنده بیش از ۹۰۰ متن مختلف نوشته‌شده به زبان‌های عبری، آرامی و یونانی است. کاوش در طول سال‌ها به بیرون از منطقه قمران و به سوی جنوب، در امتداد ساحل

غربی بحرالمیت، از غارهای وادی المربعات و نحل حور به ماسادا گسترش یافته است. قطعه‌های دیگری نیز از مناطق مختلف دیگر کشف شده است. امروزه همه این دست‌نوشته‌های بیابان یهودا روی هم رفته **تومارهای بحرالمیت** نامیده می‌شود.

۱۹۴۹ تا ۱۹۵۶: رولاند د وو (Roland De Vaux)، مدیر «مدرسه کتاب مقدس و باستان‌شناسی اورشلیم» (École Biblique et Archéologique Française) در شرق اورشلیم و گرال لاندکستر هاردینگ (Gerald Lankester Harding)، مدیر بریتانیایی وزارت آثار باستانی اردن (the Department of Antiquities of Jordan (DAJ)) گروه باستان‌شناسی بازدیدکننده منطقه را سرپرستی کردند.



رولاند د وو و گرال لاندکستر هاردینگ به همراه گروه اکتشاف ایشان

اخبار این یافته‌ها باستان‌شناسان و همچنین بادیه‌نشینان جویای گنج را هم، به مسابقه برای کاوش در منطقه یافت‌شدن تومارها کشاند. به طور کلی، به جز بیش از ۹۰۰ دست‌نوشته باقی‌مانده، آنها هزاران قطعه تومار را در ۱۰ غار دیگر یافتند.

با این حال این بادیه‌نشینان بودند که غنی‌ترین گنجینه غارها را یافتند. فقط در غار ۴ با کندن کناره پرتگاه، هزاران قطعه از حدود ۵۰۰ تومار مختلف یافت شد. د وو و

هاردینگ برای خریدن تومارهایی که بادیه‌نشینان یافته بودند با آنها مذاکره کردند. در سال ۱۹۵۳ م. هاردینگ و دو گروهی بین‌المللی از دانشمندان را برای آغاز به کار انتشار تومارها منصوب کردند. هنگامی که گروه کارش را در موزه راکفلر آغاز کرد با کنار هم گذاشتن قطعات بیش از ۹۰۰ دست‌نوشته یک پازل پیچیده تاریخی پدید آمد.

انتشار: در چهل سال نخست پس از کشف دست‌نوشته‌ها، مطالعه هزاران قطعه متن در کمتر از چند دانشمند بین‌المللی که همگی در زمینه‌های مربوط به خودشان کارشناسان بزرگی بودند، منحصر شد. اندک‌بودن این گروه از انتشار سریع متون جلوگیری کرد. در اوایل ۱۹۹۰ م.، وزارت آثار باستانی اسرائیل (IAA) گام‌های بلندی برای پیشبرد انتشار تومارهای بحرال‌میت برداشت. استاد دانشگاه عبری، پروفیسور عمانوئل طوو، به عنوان تدوینگر اصلی برگزیده شد و نزدیک به صد دانشمند بین‌المللی در سال ۲۰۰۱ م. برای ترجمه دست‌نوشته‌ها همکاری کردند. بیشتر نسخه‌های رسمی منتشرشده بود و در کتاب‌خانه‌های دانشگاهی قرار گرفت. از همان زمان نگرانی برای وضعیت فیزیکی تومارها، IAA را به تأسیس آزمایشگاه نگه‌داری ویژه برای نگه‌داری و نگهداری از تومارها برانگیخت.



عکس: نجیب الینا

موزه راکفلر



دانشمندان در سال ۱۹۵۰ بر روی تومارها کار می‌کردند. به بسیاری از مشکلاتی که با محیط کاری داشتند توجه داشته باشید، از جمله نور شدید آفتاب از پنجره‌ها و کمبود امکانات ذخیره‌سازی مناسب

مکان‌های اکتشاف

بیشتر تومارهای بحرالमित در میانه سده دوم پیش از میلاد تا سده دوم پس از میلاد نوشته شده‌اند. در این روزگار، گروه‌های مختلفی از یهودیه برای به دست آوردن رهبری سیاسی و مذهبی و نگه‌داری آن کوشش می‌کردند. تومارهای بحرالमित به عنوان منبع اولیه بر این رویدادهای تاریخی و جست‌وجوی راه‌هایی که یهودیان گوناگون در دوره معبد دوم درباره جهان پیرامونشان گزارش داده‌اند، روشنی انداخت. در اوایل ۱۹۴۹ م.، باستان‌شناسان غار ۱ را با راه‌اندازی کاوش باستان‌شناسی در منطقه شناسایی کردند. اکتشاف غار که در یک کیلومتری شمال وادی قمران است، باقی‌مانده دست‌کم ۷۰ دست‌نوشته شامل پاره‌هایی از هفت کتیبه اصلی را به دست داد. اکتشاف غار منشأ تومارهای فروخته‌شده را معین کرد، اگرچه مصنوعات باستان‌شناسی بهبودیافته در آنجا، تاریخ تومارهای پیشنهادی تحلیل‌های خط‌شناسی را تأیید کرد. در

همان زمان بادیه‌نشینان جست‌وجو برای تومارها را آغاز کردند؛ چراکه این پاره‌های چرم، به عنوان منبعی سودآور برای درآمد ثابت شده بود. موادی که بادیه‌نشینان به‌تازگی در غارهای دیگر یافتند ثابت کرد که اکتشاف غار ۱ پدیده‌ای جداگانه در آن صحرا نبود؛ غارهای دیگری هم دارای دست‌نوشته‌اند.

سال‌های میان ۱۹۵۱ و ۱۹۵۶ م. به فعالیت‌های پرشتاب در هر دو زمینه جست‌وجو برای غارها و اکتشاف باستان‌شناسی منطقه قمران اختصاص یافت. نواری هشت کیلومتری از صخره‌ها به صورت کامل بررسی شد. از یازده غار قمران که نوشته‌های به‌جامانده به دست آمد، پنج غار را بادیه‌نشینان و شش غار را باستان‌شناسان کشف کرده بودند.

غار ۱ قمران (IQ): بادیه‌نشینی جوان در ۱۹۴۷ کشف کرد و در ۱۹۴۹ باستان‌شناسان آن را کاویدند. نخستین تومارهای بحرالْمیت در این غار کشف شد که بعداً غار ۱ نامیده شد. آنها به‌خوبی نگه‌داری شده بود، گفته شده که دست‌نوشته‌ها در کوزه‌های سفالی بلند با درپوش‌های سالم محافظت می‌شده است. کشف این هفت تومار در مطالعه کتاب مقدس عبری و سرچشمه‌های یهودی‌مسیحی انقلابی به پا کرد. تومارهای یافت‌شده در غار ۱ دربردارنده **قانون جامعه (פרד היחד)**، **جنگ پسران نور در برابر پسران تاریکی (מלחמת בני האור בבני החושך)**، **تومارهای شکرگزاری (هودایوت)** (מגילת הודיות)، **یشعیای الف و ب (ישעיה א' و ישעיהו ב')**، **آپوکریفای پیدایش (בראשית חיצונית)** و **پسر حبقوق (تفسیر حبقوق)** (פשר חבקוק) است. وقتی باستان‌شناسان غار را کاویدند، قطعات دیگری از این تومارها و قطعاتی از ده‌ها تومار دیگر یافتند.



عکس: الکساندر شیک

غار ۱

غار ۲ قمران (2Q): بادیه‌نشینان در ۱۹۵۲ کشف کردند. غار ۲ قطعات بسیاری از کتاب‌های میقرایی به دست داد؛ از جمله همه پنج کتاب موسی، یرمیا و مزامیر و همچنین آثاری مانند یوبیل‌ها و کتاب اخنوخ.

غار ۳ قمران (3Q): در سال ۱۹۵۲ باستان‌شناسان آن را کشف کردند و کاویدند. غار ۳ یک تومار یگانه مسی دوبخشی را با فهرستی از آنچه می‌توانست در مناطق گنجینه سوخته معبد، در سراسر بیابان یهودیه و ناحیه اورشلیم پنهان باشد، در خود داشت. بر پایه تومار، انبارهای پنهان مقدار شگفت‌انگیزی طلا، نقره، مس و مُشک در بر دارند. افزون بر تومار مسی، غار ۳ همچنین قطعاتی از نزدیک به دوازده تومار میقرایی و غیرمیقرایی دربردارنده یک رونوشت از یوبیل‌ها دارد.



تومار مسی

غار ۴ قمران (4Q): این غار را بادیه‌نشینان شکارچی گنجی که در کنار باستان‌شناسان کاونده منطقه قمران در جست‌وجو بودند در ۱۹۵۲ م. کشف کردند. افسانه‌ای‌ترین غار، غار ۴، گنج‌های بسیاری را آشکار کرد: هزاران قطعه از صدها دست‌نوشته که نزدیک به ۷۵٪ از همه یافته‌های غارهای قمران است؛ دربردارنده بخش‌هایی از کتاب‌های میقرایی و آپوکریفایی، تفسیرهای میقرایی، آثار درباره شریعت یهود، دعاها، متون فرقه‌ای، تفیلین، مزوزوت. با توجه به وضعیت مستمندانه آنها، این قطعات از جمله سخت‌ترین‌ها برای رمزگشایی و ترجمه بود.

غار ۵ قمران (5Q): در سال ۱۹۵۲ به دست باستان‌شناسان کشف و کاویده شد. غار ۵ قطعاتی نزدیک به ۲۵ تومار چرمی دربردارنده متون میقرایی و فرقه‌ای را به دست داد.

غار ۶ قمران (6Q): بادیه‌نشینان در ۱۹۵۲ کشف کردند. این غار دربردارنده نزدیک به ۳۱ تومار بود که بیشتر بر روی پاپیروس نوشته شده‌اند؛ از جمله آثار میقرایی، سرودها و ترکیبات فرقه‌ای. این غار کوچک در دسترس‌ترین جایگاه تومارهای بحرال‌میت برای بازدیدکنندگان امروزی است.

غارهای ۷ تا ۱۰ قمران (7Q, 8Q, 9Q, 10Q): در سال ۱۹۵۵ باستان‌شناسان کشف کردند. همه دست‌نوشته‌های یافت‌شده در **غار ۷** از جمله ترجمه‌ای از کتاب خروج به زبان یونانی بود. برخی از دانشمندان کوشیدند برخی از قطعات کوچک غار ۷ را به عنوان متون عهد جدید شناسایی کنند. **غار ۸** دربردارنده قطعاتی از پیدایش، مزامیر، یک مزوزا، یک سرود و تفیلین، چراغ‌های روغنی بسیار و ۶۸ نوار تقویت‌شده چرمی برای تومارها بود که نشان می‌دهد چه‌بسا این غار به عنوان کارگاه استفاده می‌شده است. **غار ۹** فقط یک قطعه پاپیروس به همراه داشت. باستان‌شناسان فقط یک تکه سفال شکسته حکاکی‌شده در **غار ۱۰** یافتند.



7Q1-7Q18؛ قطعه‌های پاپیروس یونانی از غار ۷

غار ۱۱ قمران (11Q): در سال ۱۹۵۶ به دست بادیه‌نشینان کشف شد. آخرین تومارهای قمران یافت‌شده تا امروز در این غار کشف شده‌اند. باقی‌مانده نزدیک به ۳۰ دست‌نوشته در این غار پیدا شد؛ از جمله چند تومار تقریباً کامل: لایوان (نوشته‌شده به عبری باستانی)، مزامیر و یک ترگوم آرامی از ایوب. شگفت‌انگیزترین یافته، تومار معبد بود (طولانی‌ترین تومار بحرالْمیت) که کتاب تثنیه را بازنویسی می‌کند و مقررات مربوط به اورشلیم و معبد یهودی را شرح می‌دهد.



عکس: الکساندر شیک

غار ۱۱

غارهای جان‌پناه شورش برکوخبا

در سال‌های ۱۹۵۰ و ۱۹۶۰ م. باستان‌شناسان و بادیه‌نشینان برای یافتن متون خارج از منطقه قمران رقابت کردند. مهم‌ترین این دست‌نوشته‌ها از مناطق صحرای یهودیه، تومارهایی متعلق به دوران شورش برکوخبا (۱۳۲-۱۳۵ م.) است که از غارهای «وادی المربعات» (ואדי מרבעאת) و «نَحْل حور» (נחל חור) بازیابی شده است.

وادی المربعات (نَحْل دَرگَا) (נחל דרגה) (MUR): در سال ۱۹۵۱ به دست بادیه‌نشینان کشف شد. بیشتر ۱۷۰ دست‌نوشته یافت‌شده در پنج غار وادی المربعات به دوره شورش برکوخبا (۱۳۲-۱۳۵ م.) باز می‌گردد. بیشتر اسناد یافت‌شده در این منطقه اسناد دیوانی ابتدایی نوشته‌شده روی پایروس است؛ این سوابق مالی به پناه‌جویان شورش تعلق دارد که به دنبال پناهگاهی در این غارها، واقع در نزدیک ۱۸ کیلومتری جنوب خربه قمران می‌گشتند. یافته‌های متنی همچنین دربردارنده نامه‌هایی نوشته‌شده به دست خود رهبر شورش، شیمعون برکوخبا (رسمی شیمعون پسر کوزیبا) نیز هست

و همچنین شمار کمی تومار مذهبی که مهم‌ترین آن یک تومار از پیامبران دوازده‌گانه کوچک است.

نَحْل حِوَر (HEV): به دست بادیه‌نشینان در اوایل سال‌های ۱۹۵۰ کشف شد. برخی از قطعات خریداری شده از بادیه‌نشینان در ۱۹۵۲ بعدها کشف شد که در غارهای نحل حور واقع در بین «عین جدی» و «مسادا» بوده‌اند. کاوش‌های باستان‌شناسی تمام‌عیار در ده غار نحل حور (۱۹۶۰-۱۹۶۱ م.) یکی از بزرگ‌ترین انبارهای اسناد باستانی یافت شده در صحرای یهودیه را آشکار کرد. آنها به دوران شورش برکوخبا (۱۳۲-۱۳۵ م.) باز می‌گشتند. دست‌نوشته‌های یافت شده در این غارهای جان‌پناه دربردارنده اسناد شخصی پناهندگان، ارتباط‌های نظامی میان برکوخبا و افسران او و برخی از ترکیبات میقرایی است.

غارهای ۵-۶ نحل حور (5/6 Hev): با عنوان «غار نامه‌ها» (מערת האיגרות) نام‌گذاری شده است؛ این غارها که دربردارنده موادی با تاریخ‌های دقیق، در بازه ۹۴ تا ۱۳۲ م. است، سه مجموعه را در بر دارد:

الف. یک مَشک چرمی دارای ۱۵ نامه (به زبان‌های عبری، آرامی و یونانی)؛ بیشتر آنها را شیمعون برکوخبا (شیمعون برکوزیبا)، رهبر شورش برکوخبا، فرستاده است.

ب. بسته‌ای پیچیده شده باقی‌مانده درون کیسه‌ای چرمی دربردارنده ۳۵ پرونده مالی شخصی متعلق به زنی به نام «باباتا» (בבטא).

ج. پنج قرارداد متعلق به الیعازار کشاورزی از عین جدی.



غارِ نامه‌ها

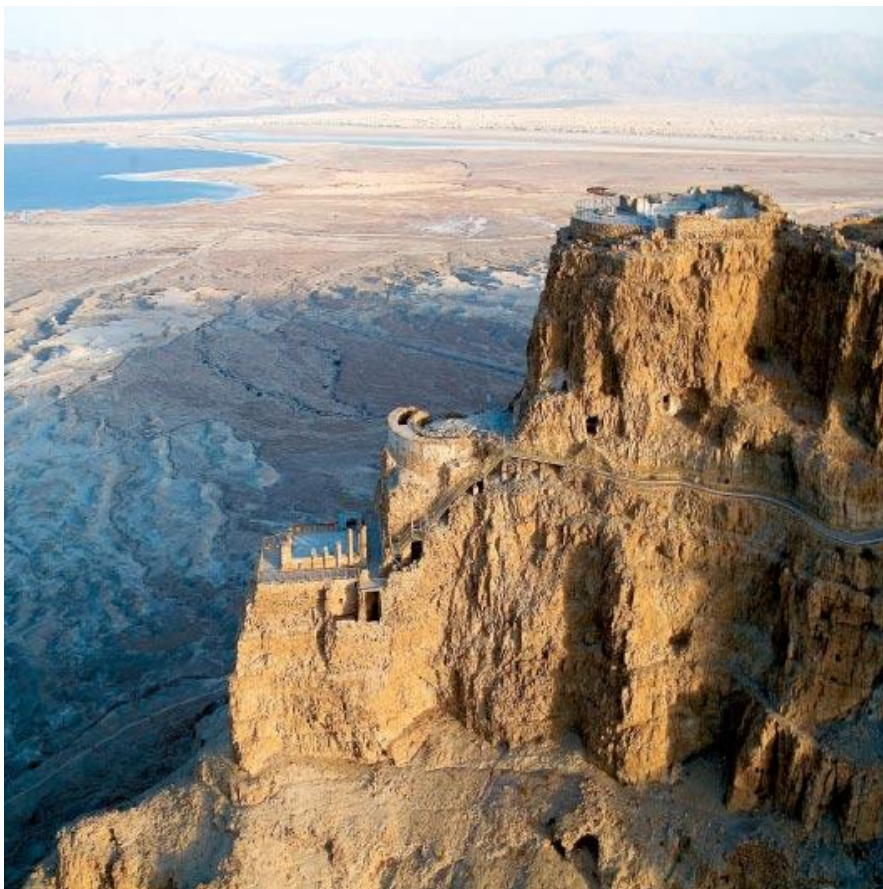
غار ۸ نحل حور^۱ (8Hev): این غار «غارِ ترسناک» (מערת האימה) نامیده شده است؛ چراکه ۴۰ اسکلت به جامانده از جویندگان پناهگاه در دوران شورش برکوخبا، در آن یافت شده بود. باستان‌شناسان سه نوشته روی اسکلت‌ها یافتند که با نام‌های مردگان حکاکی شده بود. متن اصلی یافت‌شده در این غار توماری ارزشمند از پیامبران دوازده‌گانه کوچک به یونانی است.

عنصری در خور توجه، به خصوص از «مجموعه سیال»، مجموعه سالومه بن لوی است: هشت سند از آغاز سده دوم میلادی نوشته‌شده به زبان یونانی و آرامی.

مجموعه سیال (XHev/Se): دسته‌ای از اسنادی که بادیه‌نشینان در سال‌های ۱۹۵۰ م. به موزه راکفلر فروختند «مجموعه سیال» (אוסף סיאל) را شکل می‌دهد. منبع این دست‌نوشته‌ها عمدتاً ناشناخته است؛ بادیه‌نشینان ادعا می‌کنند این مواد را در «نحل صلیم» (נחל צללים) یافته‌اند اما کاوش‌های باستان‌شناسی بعدی چیزهای دیگری را برای دست‌کم برخی از قطعات اثبات کرد. برخی از قطعات «مجموعه سیال» روشن کرد که این مجموعه پس از دست‌نوشته‌های یافته‌شده در نحل حور و همچنین یک قباله فروش به دست‌آمده از وادی المربعات است.

دیگر مناطق اکتشاف

وادی دالیة (١٦٨١ ٦٦٦٦) (غار ابوشنجه^٢) (WD): بادیه‌نشینان در ۱۹۶۲ کشف کردند. یک انبار از ۴۰ قطعه پاپیروس آرامی، مُهرها و سکه‌های حکاکی‌شده و باقی‌مانده اسکلت ۲۰۵ تن در این غار، نزدیک ۱۴ کیلومتری شمال اریحا کشف شد. این پاپیروس‌های باستانی اسناد حقوقی سامری از دوران پارسی (سده چهارم پیش از میلاد)، بیشتر اسناد فروش بندگان است. دارندگان اسناد، سامریان ثروتمندی بودند که پس از حمله اسکندر کبیر در ۳۳۳ پ.م. از سامریه گریختند اما به احتمال قوی به دست نیروهای اسکندر کشته شدند.



ماسادا (Mas): باستان‌شناسان در سال‌های ۱۹۶۳ تا ۱۹۶۵ م. کاوشی تمام‌عیار در ماسادا انجام دادند؛ این منطقه یکی از مناطق میراث جهانی یونسکو است که بیشتر به عنوان جایگاه شورشیان یهودیه، یعنی آخرین ایستگاه شگفت‌انگیز در برابر روم، در شورش بزرگ سال‌های ۶۶ تا ۷۳ م. شناخته شده است. این شورشیان دژ کاخ هیروُدس را به عنوان پایگاه مخالفت برای خود انتخاب کردند. دست‌نوشته‌های یافته‌شده در ماسادا نه در غارها بلکه در درون ساختمان‌های کاخ بازسازی‌شده، نزدیک کنیسه یافت شد. این اسناد به دوره رومی برمی‌گردد و دربردارنده قطععاتی از هفت تومار میقرایی (پیدایش، دو رونوشت از لاویان، تثنیه، حزقیال و دو رونوشت از مزامیر) همچنین یک رونوشت از سرودهای قربانی شبّات و یک متن عبری از بن‌سیرا است. تومارهای میقرایی با متن سنتی ماسورتی مطابقت دارد که نشان می‌دهد متنی تثبیت‌شده پیش از این در نخستین سده میلادی در این کاخ وجود داشته است.

یافته‌های دیگری شامل پاپیروس‌های یونانی و لاتینی، ترکیب‌یافته از اسناد نظامی یا اداری، متعلق به سربازان رومی پس از شورش در منطقه وجود دارد. یک تکه پاپیروس دربردارنده یک خط از *آئید* اثر ویرژیل از چیزهای برجسته این مجموعه است؛ «آنا، خواهر، چگونه رؤیاهایم مرا می‌هراسانند و مرا معلق رها می‌کنند» (IV.9). در این زمینه، این نوشته بازتاب‌دهنده واکنش سربازی رومی به دیدن تن‌های شورشیان شهید تفسیر شده است.

درون‌مایه تومارها

نوع دست‌نوشته‌ها: بیشتر تومارهای بحرال‌میت آثار دینی است که به دو دسته ترکیبات «میقرایی» و «غیرمیقرایی» به همراه دسته‌بندی ویژه‌ای برای «تفیلین و مزوزوت» تقسیم می‌شود. بایگانی‌های غیرادبی در مجموعه (بیشتر دست‌نوشته‌های پاپیروسی از مناطقی به جز غارهای قمران) به «اسناد» و «نامه‌ها» و شمار کمی نیز «مشق‌های کاتبان» دسته‌بندی شده‌اند. «متون ناشناخته»، قطععات کوچک در چنان

وضعیت بدی هستند که نمی‌توان آنها را دسته‌بندی کرد. «ترکیبات چندگانه» نیز وجود دارند. اغلب عنوان مقاله به متن واحدی اشاره می‌کند. با این حال، گاه یک عنوان فقط برای بیش از یک ترکیب اختصاص داده شده است. بعضاً این موضوع به استفاده دوباره از یک تومار در قدیم برمی‌گردد، هنگامی که نوشته روی متن موجود (که نوشته آن پاک شده (palimpsest)) دوباره نویسی می‌شد. متون جداگانه‌ای نیز هستند که در دو روی تومار (پشت و روی آن) نوشته شده است. سایر «ساخت‌های چندگانه» با یک عنوان فقط لغزش‌های جدید و اختلافات درباره طبقه‌بندی قطعات را بازتاب می‌دهد.



چپ؛ Mas 1o Recto : نوشته رویین که در آن به کوه گریزیم اشاره کرده است.

راست؛ Mas 1o Verso : نوشته زیرین که شناسایی نشده است.

عکس: شای هلوی

گاه دانشمندان به اشتباه می‌اندیشند که قطعات مختلف از یک دست‌نوشته یکسان آمده و آنها را با هم گروه‌بندی می‌کنند. گاه قطعات دارای ساخت یکسانی هستند (مانند کتاب لاویان) اما از رونوشت‌های مختلفی سرچشمه می‌گیرند. در چنین مواقعی، متون یک حرف افزوده برای تشخیص به خود می‌گیرند؛ برای نمونه 4Q26a, 4Q26b و 4Q26c که نشان‌دهنده رونوشت‌های مختلف از لاویان است که با هم قرار داده شده‌اند.

گونه‌های ساخت: ساخت‌های ادبی در میان تومارهای بحرالमित به گونه قراردادی بر پایه درون‌مایه یا سبک آنها دسته‌بندی شده‌اند. دیدگاه‌های دانشمندان درباره دسته‌بندی‌ها و عنوان‌های ویژه تفاوت دارد.

ساخت‌های کتاب مقدسی

متون مقدس (مکرا): این دست‌نوشته‌ها دربردارنده موادی است که اکنون بخشی از کتاب مقدس عبری شناخته می‌شوند. همه کتاب‌ها، به جز کتاب استر، در میان تومارهای بحرالमित عرضه شده‌اند. اینها کهن‌ترین نسخه‌های شناخته‌شده از آثار میقرایی هستند.

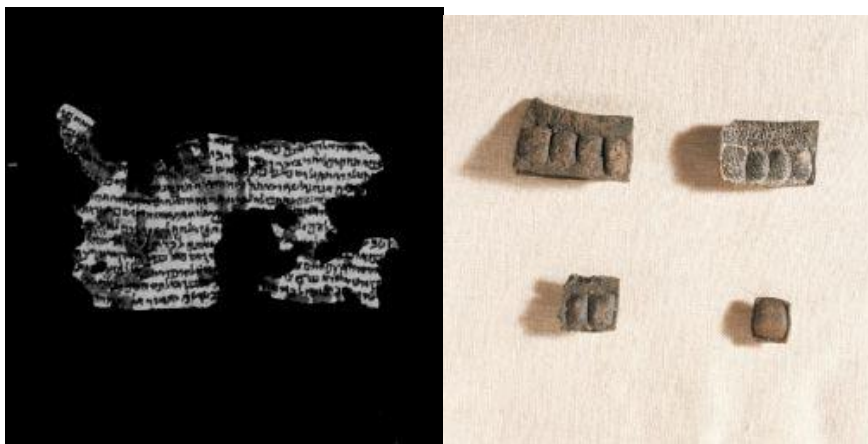
ترجمه متون مقدس (تراجوم مکرا): اینها ترجمه‌های متون مقدس به آرامی و یونانی‌اند.

تفیلین و مزوزوت

تفیلین (طلسم‌ها) و مزوزوت اشیای آیینی هستند؛ برگه‌های کوچکی از پوست دربردارنده گزیده‌های متون میقرایی به همراه تثنیه ۶: ۶-۹:

۶ و این سخنانی که من امروز تو را امر می‌فرمایم، بر دل تو باشد. ۷ و آنها را به پسرانت به دقت تعلیم نما، و حین نشستنت در خانه، و رفتنت به راه، و وقت خوابیدن و برخاستنت از آنها گفت‌وگو نما. ۸ و آنها را بر دست خود برای علامت ببند، و در میان چشمانت عصابه باشد. ۹ و آنها را بر باهوه‌های در خانه‌ات و بر دروازه‌هایت بنویس.

تفیلین (תפילין): این کاغذهای چرمی تا شده و در سرپوش‌هایی قرار گرفته که گمان می‌رفته باید «پیشانی‌بندی میان چشمان تو» باشند. نزدیک به دوازده برگه تفیلین از غارهای قمران افزون بر تفیلین‌های یافت‌شده در وادی المربعات، نحل حور و نحل صئلم یافت شده است.



چپ: عکس تفیلین از غار ۴ قمران؛ راست: 4Q135 - 4Q طلمس H، متن تفیلین
عکس: شای هلوی

آنها با عبارت‌های میقرایی که دربردارنده برخی ویژگی‌های کتابتی ویژه مانند خط کوچک است شناسایی شده‌اند. این متون همان‌هایی هستند که هلاخای ربّانی آینده، که به مناسک یهودی جدید رسیده، تکلیف کرده است، اما برخی دربردارنده عبارت‌های میقرایی افزوده هستند. از آنجا که تفیلین قمرانی تنها نمونه‌هایی هستند که از دوره معبد دوم داریم، نمی‌توانیم بدانیم که آیا ویژگی‌های برجسته‌کننده آنها سنت‌های جامعه ویژه‌ای را بازتاب می‌دهد یا سنت گسترده‌تری را نشان می‌دهد؟!

مزوزوت (מזוזות): اینها بر چارچوب درهای خانه‌ها قرار داده می‌شوند. هشت مزوزوت در غارهای قمران و یکی هم در وادی المربعات کشف شده است. عبارت‌های میقرایی بر روی مزوزوت بیشتر دربردارنده همان متونی است که امروزه بر چارچوب در خانه‌های یهودی یافت می‌شود.

ترکیبات غیرمیقرایی

ترکیبات غیرمیقرایی به متونی اشاره دارد که بخشی از کتاب مقدس عبری امروزی نیستند. برخی از آنها را شاید نویسندگان و خوانندگان هم‌روزگارشان، مقدس می‌انگاشتند.

آپوکریفا (אפוקריפא): عبارت «آپوکریفا» در اینجا برای اشاره به مجموعه‌ای خاص از کتاب‌هایی به کار می‌رود که سنت‌های **کاتولیک** و **ارتدوکس شرقی** قانونی می‌شمردند، اما بخشی از کتاب مقدس عبری یا قانون پروتستانی نیستند. سه اثر آپوکریفایی در میان تومارهای بحرالमित یافت شده است: بن‌سیرا (همچنین با نام‌های حکمت بن‌سیرا، سیراخ یا جامعه (Ecclesiasticus) شناخته می‌شود)، کتاب طوبیت و رساله ارمیا.

متون گاه‌شماری (חיבורים קלנדריים): «متون گاه‌شماری» یافت شده در غارهای قمران بیشتر بر شمارش خورشیدی مبتنی است تا شمارش ماه. گاه‌شمارها منابع پرکاربردی برای آگاهی درباره جشن‌ها و دوره‌های کاهنی (میشماروت) است. خط مرموز (نوعی خط عبری غیرمعمول) برخی از گاه‌شمارها می‌تواند این مطلب را برساند که اطلاعات محرمانه و سری هستند. این دست‌نوشته‌ها به‌ویژه برای فهرست‌های آراسته و سامان‌یافته از روزها و ماه‌ها ارزشمندند؛ چراکه دانشمندان را قادر می‌سازد بخش‌های از دست‌رفته گاه‌شمار را بازسازی کنند. مهم‌ترین گاه‌شمار در بردارنده ۳۶۴ روز منقسم به ۴ فصل ۱۳ هفته‌ای است.

متون تفسیری (חיבורים פרשניים): تعبیر «متون تفسیری» در اینجا به متونی برمی‌گردد که آثار میقرایی را از راه ارجاع‌های روشن تحلیل و تفسیر می‌کنند. «پشاریم» به همراه یک «میدراش هلاخایی» و تفسیرهایی بر پیدایش شناخته‌شده‌ترین بخش این متون‌اند.

پشر (פשר): این‌گونه از ادبیات تفسیری، نبوت میقرایی را درباره تاریخ و تجربه جماعت فرقه‌ای شناخته‌شده به نام «یحد» را با تمرکزی ویژه بر روی پایان دوران به کار می‌برد؛ تفسیرها به‌سادگی با کاربرد واژه «پشر» در ساختی که گزارش‌های متون میقرایی را به تفسیرهایش پیوند می‌دهد، بازشناخته می‌شود.

متون تاریخی (חיבורים היסטוריים): متون تاریخی بازگوکننده رویدادهای تاریخی است؛ برخی از این آثار اخلاق و تفسیرهای دینی از رویدادها را نشان می‌دهند. این قطعات شخصیت‌های تاریخی مانند شهبانو سالومه و شاهان یونانی را ذکر می‌کنند و بسیاری از وقایع گزارش‌شده در میان جنگ و شورش در آن قرار داده شده است.

متون حقوقی (חיבורים הלכתיים): متون حقوقی (همچنین به عنوان هلاخا نیز شناخته می‌شود؛ عبارتی که در متون ربّانی بعد استفاده شده است) با مسائل شرعی مذهبی سر و کار دارد. متون حقوقی کتاب مقدسی طیف گسترده‌ای از موضوعات را در بر می‌گیرد، از جمله: امور مدنی، نیازهای آیینی مانند جشن‌ها، خدمات معبد و پاکی تَن، رفتار اخلاقی و بسیاری از متون قمران، قوانین میقرایی را تفسیر می‌کند و شرح می‌دهد. متون «قانونی» مانند **قانون جامعه** یا بخش‌هایی از **سند دمشق** به صورت ویژه با قوانین و مقررات فرقه‌ای سر و کار دارد. برخی متون حقوقی، مهم‌ترین آنها **مسقت معسه هتورا** (MMT که با عنوان **نامه هلاخایی** نیز شناخته می‌شود) ستیز با گروه‌های مخالف را بازتاب می‌دهد.

متون شبه‌میقرایی (חיבורים על המקרא): عبارت «شبه‌میقرایی» در اینجا برای اشاره به متونی به کار رفته است که با آثار مقدس از طریق بازگویی و شرح یا زیباکردن داستان‌های میقرایی یا متون حقوقی سر و کار دارد. نمونه‌های آن **آپوکریفای پیدایش، اخنوخ و تومار معبد** است. برخی کتاب‌ها به عنوان شبه‌میقرایی دسته‌بندی شده‌اند، برای نمونه: **یوبیل‌ها** یا **سند آرامی لوی** را چه بسا گروه‌های ویژه‌ای در روزگار باستانی به عنوان متون مقدس در نظر گرفته باشند.

متون شاعرانه/عبادی (חיבורים שיריים וליטורجיים): بسیاری از اشعار و سرودها در میان تومارهای بحرالْمیت ارتباط نزدیکی با شعر میقرایی دارند. بسیاری نیز زمینه‌ها و عبارت‌هایی از دوره‌های بعد را، که مهم‌ترین آنها متون فرقه‌ای مانند هودایوت هستند، آمیخته دارند. برخی از متون شاید برای مطالعه شخصی یا اندیشه به کار می‌رفته‌اند در حالی که بقیه برای کاربرد رسمی عبادی، مانند نمازهای روزانه و نمازهای اعیاد و سرودهای قربانی شبات، در نظر گرفته شده بودند.

متون حکمت‌آمیز (חיבורים חכמתיים): در میان تومارهای بحرالْمیت آثاری هستند که سنت حکمت‌آمیز یا عقل‌ورزانه را ادامه می‌دهند که در کتاب‌های میقرایی **امثال سلیمان، ایوب، جامعه** و برخی **مزامیر** و در آثار **آپوکریفای بن سیرا و حکمت سلیمان**

یافت می‌شود. این آثار سفارش‌های کاربردی را درباره زندگی روزانه در کنار پرسش‌های خردمندانه درباره جهان و آدمی عرضه می‌کنند. متون حکمت‌آمیز تومارهای قمران همانند دستورها و اسرار، زمینه‌های کاربردی و خردمندانه را با پیوندهای آخرازمانی ترکیب کرده‌اند و گاهی نیز به مسائل حقوقی پیوند دارند.

متون فرقه‌ای (חיבורים כיתיים): «متون فرقه‌ای» اصطلاحات ویژه‌ای را برای توصیف الاهیات، جهان‌بینی و تاریخ گروه ویژه‌ای که خودش را «یحد» (جامعه) نامیده است به کار می‌گیرد. متون هسته‌ای، قوانین و مقررات یحد را تعیین، و بر پایان دوران، که جامعه آن را حتمی می‌بیند، تأکید می‌کند. دانشمندان همه تومارهای قمران را به اسنی‌ها، یکی از سه فرقه بزرگ یهودی در دوره معبد دوم، نسبت می‌دادند. اکنون بیشتر توافق بر این است که مجموعه نوشته‌های بازگوکننده، جوامع در حال تحول را نشان می‌دهد تا فرقه‌ای تنها را. حتی متونی را که عنوان فرقه‌ای دارند به احتمال قوی گروه‌های متعددی درون و بیرون جامعه ساخته‌اند. سه تومار از هفت تومار اصلی یافت شده در غار ۱ قمران، ابزار شناسایی متون فرقه‌ای بود و به عنوان شناخته‌شده‌ترین دست‌نوشته‌ها باقی ماند: **قانون جامعه** (סֵרֵךְ הַיְיְחָד)، **تومار جنگ پسران نور در برابر پسران تاریکی**، و **تفسیر حقوق** (פִּשְׁרֵי חֲבוּקִים).

اسناد و نامه‌ها

نامه‌های برکوخب (איגרות בר כוכבא): پانزده نامه نظامی باقی‌مانده در یک مَشک چرمی یافت شده در غار ۶/۵ نحل حور به عنوان غار نامه‌ها شناخته می‌شود. همه نامه‌ها در این بسته را مردانی نوشته‌اند که با حکومت شیمعون برکوزیبا، رهبر شورش برکوخب، درگیر شده بودند و بیشتر به نام شیمعون هستند.

مجموعه بابا (ארכיון בבא): مجموعه شخصی بابا، به عنوان پناهنده‌ای در شورش برکوخب، در غار ۶/۵ از نحل حور، مشهور به غار نامه‌ها، کشف شد. این سی‌وپنج نامه، سند مالی دربردارنده قراردادهای ازدواج، قباله‌های زمین و سندهای فروش در یک بسته محفوظ درون یک کیسه، پیچیده شده بود و احتمالاً به قصد محفوظ‌ماندن برای

بازیابی در آینده، در شکاف پنهان غار گذاشته شده است. بیشتر اسناد باباها به خوبی به جا مانده‌اند و تاریخ‌های روشنی را در بازه‌ای از سال‌های ۹۴ تا ۱۳۲ م. نشان می‌دهند. این مجموعه دربردارنده اسنادی نوشته شده به زبان‌های آرامی، نبطی و یونانی است.

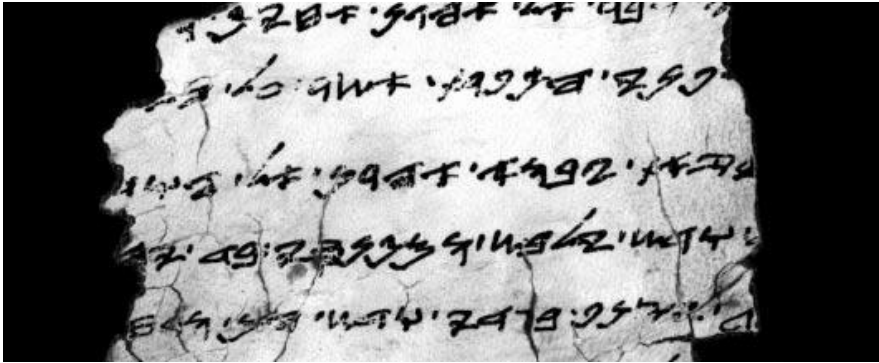
مجموعه الیعازار بن شموئل (ארכיון אלעזר בן שמואל): غار نامه‌ها افزون بر مجموعه‌های برکوخبا و باباها، مجموعه کوچکی از اسناد را نیز به دست داده است؛ پنج قرارداد متعلق به الیعازار پسر شموئل، کشاورزی از عین جدی، در کیسه چرمی پنهانی در شکافی در کنار مجموعه باباها یافت شده است. یک سند پاپیروسی دیگر هم متعلق به الیعازار در چوب‌دستی پنهان بوده است.

اسناد ادعایی قمران (תעודות לכאורה ממערות קומראן): برخی از اسناد که بادیه‌نشینان به موزه راکفلر فروخته‌اند به غارهای قمران نسبت داده شده‌اند، اما چه‌بسا واقعاً از جاهای دیگری یافت شده باشند. دست‌کم در یکی از آنها منشأ قمرانی به احتمال قوی واقعی به نظر می‌رسد. این قطعه گزارشی است به یونانی که شاید پشت یک تومار قمران نوشته شده است.

زبان و خط

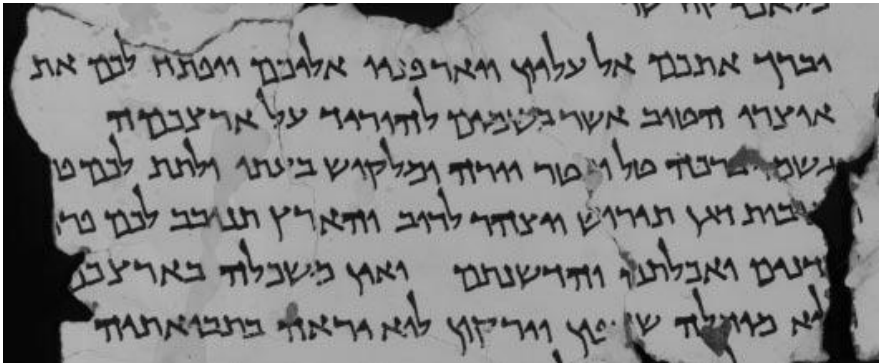
اگرچه بیشتر تومارهای بحرالमित به زبان عبری نوشته شده‌اند، این مجموعه دربردارنده متون آرامی و یونانی بسیاری همراه با چند متن عربی و شمار کمی از قطعات لاتین نیز هست.

عبری: تومارهای بحرالमित نوشته شده به عبری دربردارنده متون میقرایی، آثار ادبی غیرمیقرایی، اسنادی مانند قباله‌ها و نامه‌ها است. اگرچه برخی از اسناد شامل تاریخ‌های ویژه است اما بسیاری بر پایه تحلیل‌های **خط‌شناسی** (مطالعه پیشرفت حروف در زمان) و گاهی نیز با **تاریخ‌گذاری کربن ۱۴** تاریخ گذاشته شده‌اند. این متون سرزندگی زبان عبری در بیابان یهودیه را نشان می‌دهند.



Q1-11Q11 تثنیه؛ خط عبری باستانی

عکس: شای هلوی



Q-11Q141 کتاب جنگ؛ خط عبری چهارگوشی

عکس: شای هلوی

بیشتر این تومارهای عبری به خط «چهارگوشی» («یهودی») معیار نوشته شده‌اند که به عبری جدید امروزی بسیار همانند است؛ اگرچه برخی نیز به عبری باستانی (خطی باستانی از دوره معبد نخست) نوشته شده‌اند. برخی از تومارهای نوشته شده با خط معیار، برای نوشتن نام الاهی،^۲ از خط باستانی بهره گرفته‌اند. افزون بر اینکه برخی تومارها به خط‌های مرموز^۳ (رمزی الف، ب و ج) با نشانه‌های نامعمول برای نشان دادن حروف الفبای عبری نوشته شده‌اند.

دانشمندان همگی عبری قمرانی را نوعی گویش عبری ادبی می‌شناسند. برخی تومارهای یافت‌شده در غارهای قمران ویژگی‌های ممتاز مشخصی دارند. مانند به‌کارگیری **إملای پُر** (به‌کارگیری ۴، ۶، ۷، ۶ برای نشان دادن آواها) که دانشمندان آن را به عنوان «شیوه کتابت قمرانی» می‌شناسند. اسناد غارهای پناهندگان بیابان یهودیه کمتر به عبری رسمی نوشته شده‌اند.

راهی برای بازشناسی زبان عبری یا آرامی برخی از قطعات یافت‌شده در غارهای پناهندگان وجود ندارد، اما برخی آثار قمران، مانند **اخنوخ** و **طوبیت**، دارای دو رونوشت آرامی و عبری هستند.

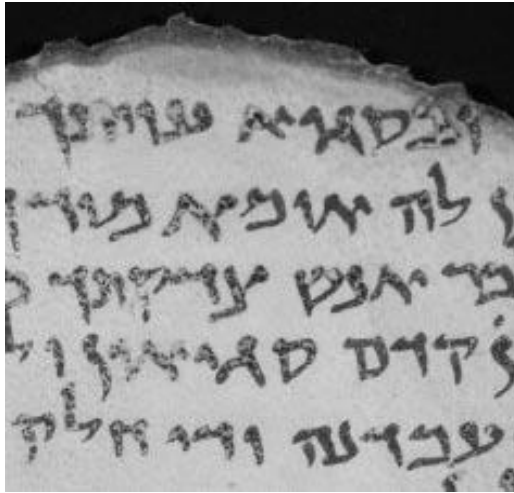
آرامی

آرامی «زبان میانجی» خاورمیانه در دوران میقرایی بود و هنوز در میان برخی از جوامع مسیحی امروزی به کار می‌رود. بیشتر دست‌نوشته‌های آرامی، درست مانند نوشته‌های عبری، به خط «چهارگوشی» («یهودی») معیار نوشته شده‌اند. تومارهای به‌دست‌آمده در بحرالमित دسته‌ای از گویش‌های آرامی را به دست می‌دهد که عبارت‌اند از: آرامی دیوانی، آرامی فلسطینی یهودی، نبطی و آرامی فلسطینی مسیحی.

آرامی دیوانی: همچنین به نام‌های آرامی معیار یا آرامی شاهنشاهی نیز شناخته می‌شود. این زبان از سده‌های هفتم تا سوم پ.م. به کار می‌رفته است. نمونه‌هایی از آن را می‌توان در بخش‌هایی از کتاب‌های میقرایی عزرا و دانیال و در پایروس‌های سامری از وادی دالیه دید.

آرامی فلسطینی یهودی: از ۲۰۰ پ.م. تا ۲۰۰ م. به کار رفته است. آرامی فلسطینی یهودی شاید زبان نخستین یهودیه در روزگار عیسی و مسیحیت نخستین بوده است. در تومارهای قمران، زیر گویش‌های ادبی این زبان در چند ترجمه میقرایی و در شماری از آثار غیرمیقرایی، به‌ویژه آثار شبه‌میقرایی، مانند آپوکریفای پیدایش و سند آرامی لوی، نشان داده شده است. نام‌های برکوخبا و اسناد پایروسی سده دوم م. یافت‌شده از

غارهای پناهندگان بیابان یهودیه گونه‌ای تفاوت را با آرامی فلسطینی یهودی نشان می‌دهد که شاید به زبان گفتاری آن روزگار نزدیک‌تر باشد.



11Q10 - 11Q11 ترگوم ایوب؛ آرامی

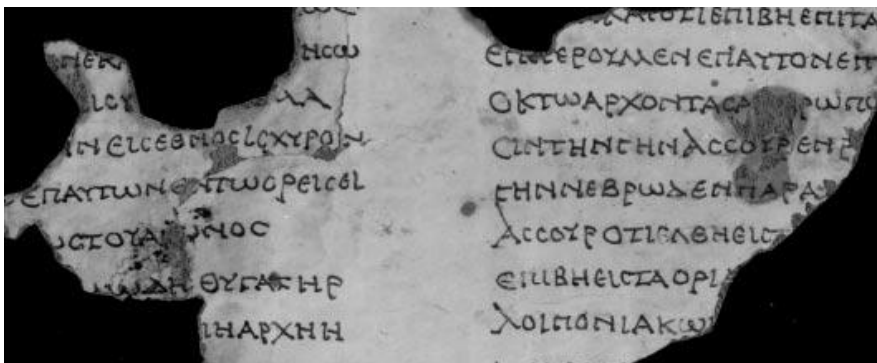
عکس: شای هلوی

آرامی نبطی: در پادشاهی عربی نبطیه (شرق و جنوب یهودیه) از آغاز سده سوم پ.م. به کار رفته است. آرامی نبطی به عربی بسیار نزدیک است و به‌ویژه واژگان مشترک بسیاری در این دو یافت می‌شود. نمونه‌هایی را می‌توان در برخی اسناد نحل حور و مجموعه سیال دید.

آرامی فلسطینی مسیحی: نمونه‌هایی از آن را می‌توان در برخی متون از خربه میرد یافت.

یونانی: همه متون یونانی در میان تومارهای بحرالمیت به «کوآینه»، گویش فراگیر روزگار یونانی پساباستانی و رومی و زبان عهد جدید نوشته شده‌اند. روی هم رفته ۲۷ دست‌نوشته یونانی از غارهای قمران شناسایی شده که همه بقایای ۱۹ پاپیروس یافت شده در غار ۷ قمران و چند دست‌نوشته یونانی نگه‌داری شده در غار ۴ هستند که بیشتر قطعات میقرایی را در بر دارند. اگرچه اکثر دست‌نوشته‌های غار ۷ را نمی‌توان

شناسایی کرد اما رونوشتی از خروج و اثری آپوکریفایی، یعنی رساله ارمیا، استشنا هستند. تلاش برای شناسایی برخی از قطعات یونانی غار ۷، مانند اخنوخ، مسئله برانگیز و برخی قطعات دیگر به عنوان عهد جدید ناموفق بوده است.

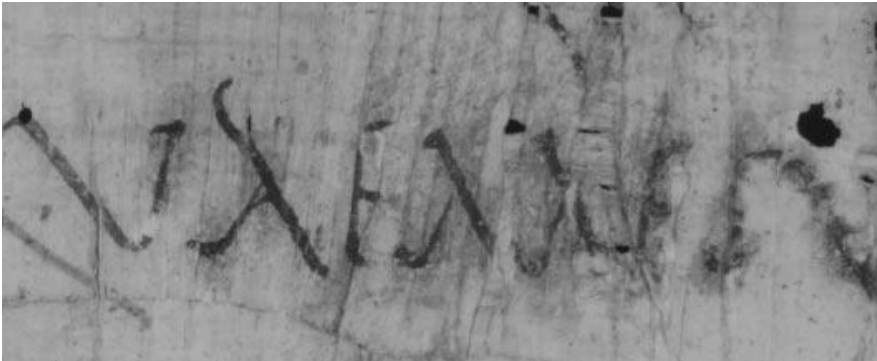


8Hev - 8Hev1 پیامبران دوازده گانه کوچک؛ یونانی

عکس: شای هلوی

بیشتر دست نوشته های یونانی یافت شده در دیگر مناطق بیابان یهودیه، اسناد پاپیروسی از روزگار رومی هستند. اکثر آنها از غارهای پناهندگان شورش برکوخبا (۱۳۲-۱۳۵ م.) کشف شده اند. چند پاپيروس مستند یونانی یهودی مربوط به پیش از ۷۴ م. در ماسادا یافت شده است. ترجمه ارزشمندی از تومار پیامبران دوازده گانه کوچک در نحل حور از سده نخست م. در میان متون نامستند وجود دارد. کشف غیرمعمول دیگر، یک نوشته در شعر سه بندی (iambic trimeters) از وادی المربعات است.

لاتینی: پاپيروس های لاتینی یافت شده در ماسادا به سربازان رومی مستقر در آنجا پس از سرکوب شورش یهودی در سال های ۷۰ م. تعلق دارد. پاپيروس ها بر این پایه اند: رسید حقوقی یک سرباز، فهرستی از ابزارهای بیمارستانی و یک تکه با بازگفتی از آنتید ویرژیل. همچنین، فهرستی دوزبانه از نام های یهودی لاتینی و یونانی در اینجا یافت شده است. افزون بر این، چند قطعه متن لاتینی از سده های نخست و دوم میلادی در وادی المربعات یافت شده است.



Mas721 پاپيروس ویرژیل؛ لاتینی

عکس: شای هلوی

عربی: بیش از صد دست‌نوشته عربی، عمدتاً از سده‌های هفتم و هشتم میلادی در «خریبه میرد» کشف شده است. این گنجینه بزرگ‌ترین مجموعه پاپيروس عربی یافت‌شده در بیرون از مصر است. افزون بر این، پنج متن عربی نوشته‌شده بر کاغذ در وادی المربعات یافت شده که بر این پایه‌اند: یک رسید، یک قرارداد و سه متن جادویی مربوط به سده دهم میلادی.

نگهداری

دانشمندان و نگهبانان از زمان یافت‌شدن تومارهای بحرال‌میت، به نگهبانی، نگهداری و مستندسازی اهمیت داده‌اند. برای بیش از ۲۰۰۰ سال تومارها در محیطی نسبتاً پایدار، یعنی غارهای بیابان یهودیه، نگهداری شده‌اند. با برداشتن تومارهای شکننده از غارهایشان، نه تنها استواری محیط آنها گسیخته شد بلکه تومارها در اثر تماس فیزیکی در معرض نابودی قرار گرفت. در اوایل دهه، دانشمندان ندانسته تومارها را بد به کار گرفتند که باعث آسیب‌های بازگشت‌ناپذیری شد؛ مثلاً کوشیدند هزاران قطعه پازل دست‌نوشته‌های پیچیده را کنار هم بگذارند. امروزه سازمان باستان‌شناسی اسرائیل (IAA) برای اطمینان از نگهداری درازمدت از تومارها به پیوندنامه‌ای سخت‌گیرانه پیوسته است. طرحواره امروزی دیجیتال‌سازی به عنوان تلاشی برای نگهداری و توسعه

سامانه نظارت هنری برای تومارها آغاز شد. فناوری استثنایی کتابخانه دیجیتالی تومارهای بحرالْمیت لئون لوی، دانشمندان را برای مطالعه قطعات بدون تماس فیزیکی با آنها، با نگهداری از متون برای نسل‌های آینده توانا ساخته است.

قرارگرفتن در ۴۰۰ متری زیر سطح دریا، اقلیم استوار خشک بیابان یهودیه و دما و رطوبت پایدار درون غارها به احتمال قوی از عوامل اصلی کمک به نگهداری نسخه‌های خطی برای مدت دو هزار سال بوده است. جابه‌جایی از غارهای بیابان یهودیه که از سال ۱۹۴۷ م. آغاز شد، تومارها را در معرض خطر نابودی قرار داد. دیگر عوامل تسریع‌کننده آسیب‌پذیری تومارها بر این پایه‌اند:

- جابه‌جایی آنها به اورشلیم و قرارگرفتن در معرض تغییرات آب و هوایی در ۸۰۰ متر بالاتر از سطح دریا.
- مواد سازنده تومارها؛ ۸۰٪ بر روی چرم و پوست و ۲۰٪ بر روی پاپیروس نوشته شده‌اند.
- نابسامانی‌های روزگار و شکستگی بسیاری از تومارها.



چرم؛ Q۵۸-۴-Q۴۰۸ یشعیا d

عکس: شای هلوی

تلاش‌های اولیه: نخستین دانشمندان از نوار چسب برای پیوند دادن قطعات تومارها به هم و بستن درزها بهره گرفتند. آنها قطعات را آزادانه بین صفحاتی از شیشه پنجره

قرار می‌دادند. متأسفانه سال‌خوردگی چسب‌ها و فشار شیشه باعث تیره‌شدگی پوسته‌ها، ژلاتینی شدن لبه‌ها و ناخوانا شدن بعضی از متون شده است.



قطعات قرار گرفته در زیر شیشه

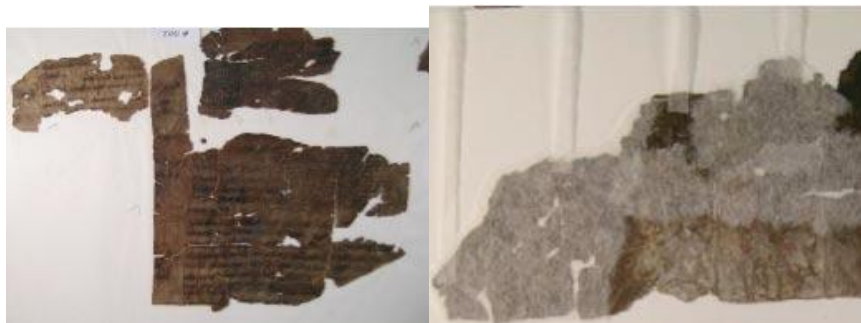
در سال‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ م.، کارهایی برای بازگردانی آسیب‌های وارد شده پیشین انجام شد. صفحات شیشه‌ای باز شد و برای از میان بردن نوار چسب‌ها و لکه‌ها کوشیدند. با این همه شیوه به‌کاررفته حتی باعث آسیب بیشتر به تومارها شد.

۱۹۶۰/۱۹۵۰ م.: قطعات طبقه‌بندی گردید، و به دست‌نوشته‌های مختلف منسوب شدند و با بیش از ۱۲۰۰ صفحه شیشه‌ای روکش‌کاری شدند. مراحل مختلف از منظم کردن قطعات روی صفحات شیشه‌ای با به‌کارگیری فیلم مادون قرمز مستند شده است. این نگاتیوهای مادون قرمز به عنوان نگاتیوهای PAM (موزه باستان‌شناسی فلسطین) منسوب شده‌اند و شماره‌های بایگانی آنها از ۴۰.۰۵۹ تا ۴۴.۳۶۱ تنظیم شده است.

اوایل ۱۹۶۰ م.: نخستین مداخله نگهداری در موزه بریتانیا و گزارش این موزه درباره وضعیت نگهداری قطعات

۱۹۶۷ م.: فهرست کردن صفحات شیشه‌ای دربردارنده قطعات؛ صفحات از ۱ تا

۱۲۶۱ شماره‌گذاری شد.



چپ: در ۱۹۶۰ م. پوشش چرمی موزه بریتانیا عملی شد. راست: در ۱۹۷۰ م. کاغذ نازک و چسب پرسپکس برای تعمیر قطعات به کار گرفته شد.

۱۹۷۰ م.: درست کردن صدها صفحه شیشه‌ای در موزه اسرائیل.
۱۹۸۹ م.: فهرست کامل قطعات تومارهای بحرالمیت در بردارنده عکس‌ها، تعداد موجودی موزه و وضعیت انتشار.
۱۹۹۱ م.: کمک‌های بین‌المللی به IAA برای نگهداری و نگهداری از اسناد آغاز شد و هزاران قطعه تومار از نزدیک به ۹۰۰ نسخه خطی درست شد.



طاق نگهداری با اقلیم کنترل‌شده در امکانات IAA
عکس: شای هلوی

وضعیت فعلی: در ۱۹۹۱ م.، مؤسسه IAA رایزنی با متخصصان نگهداری و نگهداری از دست‌نوشته‌ها را برای دادن بهترین راه‌حل به منظور گنبدشدن نابودی تومارها آغاز کرد. کارشناسانی که مؤسسه نگهداری گتی از آنها حمایت مالی کرد، IAA را به ساختن و اختصاص آزمایشگاه نگهداری و امکانات ذخیره‌سازی، ویژه نگهداری و نگهداری تومارها توصیه کردند.



نجیب البینا در حال عکس‌برداری از قطعات تومار در ۱۹۵۰

یکی از ویژگی‌های تأسیسات، سامانه کنترل اقلیم است. کارشناسان بر وضعیت رطوبت، دما، نور و تاریکی در جایگاه اصلی تومارها، یعنی غارهای بیابان یهودیه، نظارت می‌کنند. پیشنهاد شده بود آب و هوایی به تقلید از وضعیت غارها ساخته شود که میانگین رطوبت و دمایی که تومارها را برای ۲۰۰۰ سال نگه داشته است بازسازی کند. IAA یک گروه آزمایشگاهی نگهداری را، که منحصراً برای نگهداری این پروژه آموزش دیده بودند، برای بایگانی و درست کردن قطعات دست‌نوشته‌های شکسته شده ایجاد کرد. آنها روندی طولانی و مداوم را برای از بین بردن چسبها از کارهای پیشین در ۱۹۵۰ م. تا ۱۹۷۰ م. آغاز کردند.



برداشتن نوار چسب با انبر

هر یک از هزاران قطعه به توجه ویژه همراه با بهسازی منظم و نگه‌داری نیاز دارند. نگه‌دارندگان جزئیات مفصلی از وضعیت هر قطعه را بایگانی می‌کنند؛ قطعات بسیار کوچک هم عکس برداری و ترسیم شده و اطلاعات درباره وضعیت آنها به پایگاه داده IAA وارد شده است.

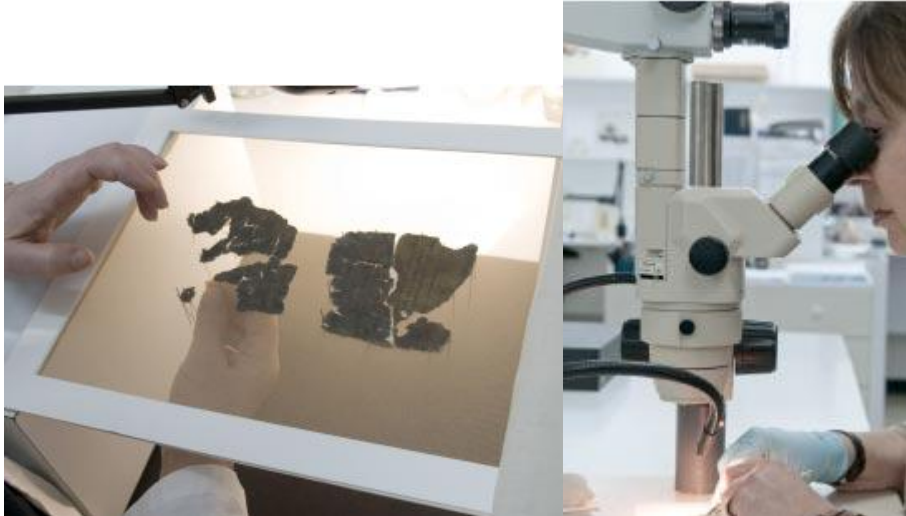
۱۹۹۳ م.: تومارهای بحرالْمیت در ریزفیش ویرایش شده به دست عمانوئل طوو و استفان ج. پفان منتشر شدند (لیدن: بریل).

۱۹۹۷ م.: کتاب‌خانه مرجع الکترونیکی تومارهای بحرالْمیت را تیموثی اچ. لیم و فیلیپ اس. الکساندر (لیدن: بریل) منتشر کردند.

۲۰۰۶ م.: دانشگاه بریگهام یانگ نسخه تجدیدنظرشده کتاب‌خانه الکترونیکی تومارهای بحرالْمیت (DSSEL) ویرایش شده به دست عمانوئل طوو و دونالد و. پاری (لیدن: بریل) را منتشر کرد.

سازمان IAA پیوسته با کارشناسان نگه‌داری درباره روش‌های نگه‌داری تومارها مشاوره می‌کند. در مارس ۲۰۱۲ م. سازمان IAA از کمیته بین‌المللی کارشناس چرم و

پایروس برای ارزیابی دوباره روش کار آن و تلاش برای حل مسائل سخن گفته نشده، مانند قطعاتی که هنوز به دام صفحات شیشه‌ای است، خوردگی جوهر و برگ‌برگ‌شدن پوست دعوت کرد.



نگهدارندگان در آزمایشگاه نگهداری تومارهای بحرالمت سازمان IAA در حال کارند.

عکس: شای هلوی

نمایشگاه‌ها: علاقه‌مندی عمومی در سراسر جهان باعث درخواست برای برپایی نمایشگاه از این میراث فرهنگی جهانی شده است. سازمان IAA برای نمایش گذاشتن کتیبه‌ها در سطح بین‌المللی می‌کوشد، اگرچه بیشترین تأکید بر وضعیت اقلیمی مناسب و ایمن است.

سازمان IAA در میانه ۱۹۹۰ م. به نمایش گذاشتن تومارها را در کتاب‌خانه کنگره ایالات متحده آمریکا آغاز کرد. ریاست حراست کتاب‌خانه کنگره به IAA برای نوآوری کپسول‌هایی که در سفر، تومارها را بپوشاند و برای اطمینان از استواری اقلیمی آنها در طول سفر و نمایشگاه کمک کرد.

تومارها در بیش از سی سالن در سراسر جهان از آمریکا تا ژاپن و از اروپا تا استرالیا به نمایش گذاشته شد. هر سالن می‌بایست پیوندنامه‌های دقیقی را رعایت کند،

برای نمونه: نگه‌داشتن ویتَرین‌های کنترل اقلیم و نظارت بر قرارگرفتن در برابر نور. تومارها چرخشی به نمایش گذاشته می‌شوند؛ یعنی هر تومار نمایشگاهی برای یک دوره سه‌ماهه باید برای دست‌کم یک سال پیش از سفر دوباره استراحت کند. درخواست همیشگی برای این نمایشگاه‌های تومارهای بحرالْمیت در سراسر جهان وجود دارد.



نمایشگاه تومارهای بحرالْمیت در برزیل

نگهداری دیجیتال: در سال ۲۰۰۷ م. سازمان IAA کمیته‌ای بین‌المللی را برای مشاوره درباره به‌کارگیری تصویربرداری طیفی از تومارها برای نظارت بر خوب‌بودن آنها از کارشناسان راه‌انداخت. در سال ۲۰۰۸ م. سازمان IAA استودیویی اختصاصی ساخت و رئیسی را برای مشخص‌کردن قلمرو پروژه با توجه به زمان، روش کار، نیروی انسانی، فناوری و بودجه تعیین کرد. دکتر گریگوری بیرمان، دانشمند اصلی سابق، در آزمایشگاهی در مؤسسه فناوری کالیفرنیا، برای مشاوره فناوری تصویربرداری معرفی شد؛ در حالی که سیمون تانر از دانشکده کینگ لندن، مدیر مسئول رهبری منبع داده‌ها شد.

با تلاش‌ها و سفارش کمیته همراه با کامیابی برخی فعالیت‌ها، IAA برای توسعه برانگیخته شد؛ پروژه دیجیتالی کردن در سطح وسیع که به عنوان بخشی از تلاش‌های نگه‌داری تومارها آغاز شده است. این پروژه، کتاب‌خانه دیجیتالی تومارهای بحرالمیت لئون لوی نامیده شده که بنیاد لئون لوی و صندوق آرکادیا با نظارت بر تومارها و ساخت تصاویر مادون قرمز و بهترین کیفیت رنگی سخاوتمندانه آن را پشتیبانی می‌کنند. با پایان یافتن رسمی انتشار کتیبه‌ها، IAA برای بارگذاری تصاویر تومارهای دیجیتالی شده به صورت برخط به همراه رونوشت‌ها، ترجمه‌ها، تفاسیر و جزئیات کتاب‌شناختی برای دسترسی رایگان همه اقدام کرد.

پی‌نوشت‌ها

۱. عربی: وادی الخویرة.
۲. عربی: مغارة ابوسخبة.
۳. منظور تراگرامتون یا چهار حرف «ی - ه - و - ه»، نام مقدس خداوند نزد یهودیان است.
۴. از ریشه‌ای یونانی به معنای مرموز.